

Journal of Education Studies

Volume 15
Issue 1 *July-December 1986*

Article 13

July 1986

วิจารณ์หนังสือ : ข้าน้อยสิหม่น

สุริยา เพ็อกซันจ์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

เพ็อกซันจ์, สุริยา (1986) "วิจารณ์หนังสือ : ข้าน้อยสิหม่น," *Journal of Education Studies*: Vol. 15: Iss. 1, Article 13.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol15/iss1/13>

This Book Review is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บ้านน้อยสี่หมื่น

สุรียา เผือกพันธ์ ผู้เขียน

พิมพ์ครั้งแรก กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙

โดย กลุ่มศึกษาปัญหาเพื่อพัฒนาชนบทอีสาน (กศพอ.)

กระดาษปอนด์ ๑๑๒ หน้า

ราคา ๓๐ บาท

ในยุคที่ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น อันเนื่องมาจากนโยบายการกระจายการศึกษาของรัฐนั้น ลูกหลานชาวนาชาวไร่จำนวนมากก็ได้มีโอกาสเรียนเพื่อไต่เต้าทางสังคม และจุดหมายปลายทางของเส้นทางการไต่เต้าก็มักจะเป็นอาชีพครู ซึ่งแม้ว่าคนหนุ่มสาวจากชนบทเหล่านั้นจำนวนหนึ่งจะกลายเป็นผลผลิตของระบบการศึกษาโดยสิ้นเชิง คือถูกระบบวิธีคิดและวิถีชีวิตแบบชนชั้นกลางในสังคมเมืองครอบงำโดยสมบูรณ์แบบ แต่ครูอีกจำนวนไม่น้อยก็ยังรักษาจิตสำนึก ที่มุ่งรับใช้ชุมชนอันเป็นพื้นเพดั้งเดิมของพวกเขาให้เราได้เห็นกันอยู่ทุกยุคทุกสมัย

ดังนั้น เราจึงพบเห็นครูผู้ทำหน้าที่เป็นปัญญาชนของหมู่บ้าน ควบคู่ไปกับการทำหน้าที่สอนลูกหลานของชาวบ้าน รวมทั้งพบเห็นกลุ่มครูในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งกระทำกิจกรรม

เพื่อสังคมอย่างไม่ย่อท้อ ท่ามกลางปัญหาสารพัดสารพัน ที่เกิดจากพันธนาการจากระบบราชการ ดังเป็นที่ปรากฏว่า ข้าราชการครูที่มุ่งสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อส่วนรวม ต้องถูกขจัดขวางและบั่นทอนกำลังใจในรูปแบบต่าง ๆ อยู่เสมอมา

ประสบการณ์การทำงานในระบบราชการของครูหนุ่มผู้เขียน “บ้านน้อยสี่หมื่น” นี้ ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ขยายความข้างต้นได้กระจ่างแจ้งยิ่งนัก

ผู้เขียนเป็นครูในเขตชนบทอีสาน ได้ตระหนักดีถึงปัญหาความยากไร้อย่างแสนสาหัสของเด็กนักเรียนของเขา จึงพยายามร่วมแรงร่วมใจกับเพื่อนครูกลุ่มหนึ่ง เพื่อจัดตั้งโครงการหมู่บ้านสหกรณ์นักเรียน โดยหวังจะส่งเสริมนักเรียนที่ยากจนให้มีโอกาสเรียนต่อ และใช้ชีวิตรวมกลุ่มกันเพื่อเรียนรู้หลักการพึ่งตนเอง

เด็กจำนวนหลายสิบคนได้ใช้แรงงานปลูกพืชผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันเป็นระยะเวลาหนึ่งปี ทยอยเหี่ยวแรงงานของพวกเขาได้ผลิดอกออกช่อให้ทุกคนได้ชื่นชม ทั้งในแง่ที่ผลิตผลทางการมีปริมาณที่น่าพึงพอใจ และในแง่ที่น่ายินดียิ่งกว่าก็คือ เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองจากการทำงานร่วมกัน หลายคนกล้าคิด กล้าแสดงออก และมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น บุคลิกอันองอาจเช่นนี้จะงอกงามได้ก็ด้วยการอาศัยกระบวนการประชาธิปไตยที่แท้จริงเท่านั้น ซึ่งแม้แต่ระบบโรงเรียนในปัจจุบันก็ยังไม่อาจสร้างสรรค์คุณภาพดังกล่าวได้

ขณะที่งานกำลังรุดหน้าไปด้วยความเพียรพยายามของครูและนักเรียนนั้น ระบบราชการก็ได้สั่งแดงอำนาจโดยปราศจากดุลยพินิจและไว้เมตตารวมออกมา โดยสั่งล้มเลิกโครงการทั้งหมด และสั่งย้ายผู้เขียนออกจากอำเภอนั้นอย่างกะทันหัน ทั้งไว้เพียงรื้อรอยแห่งความเจ็บปวดและความผิดหวังให้แก่ทุกคน ทั้งยังไม่รวมถึงหนี้สินจำนวนหลายหมื่นบาท ที่ครูใช้ที่ดินของตนเองจำนองกู้มาเพื่อลงทุนในโครงการ ซึ่งพวกเขาต้องก้มหน้าแบกรับปัญหาตนเองต่อไป

ผู้เขียนบอกเล่าถึงเรื่องราวอันน่าเศร้าของพวกเขาและผู้เกี่ยวข้อง ด้วยสำนวนภาษา

อันสละสลวย ความทรงจำหลายบทหลายตอนสะท้อนปรากฏการณ์ร่วมสมัยของชนบทไทย โดยอย่างจะแจ้งจนชวนให้สลดใจ

นอกจากนั้น ในฐานะที่เขาเป็นครูซึ่งทุ่มเทชีวิตจิตใจอยู่กับการทำงานภายใต้กรอบของราชการมานานนับสิบปี การเสนอทัศนคติต่อชีวิตและการศึกษา จึงมีแง่มุมที่ควรค่าแก่การขบคิดอยู่ไม่น้อย

บทสรุปที่ครอบคลุมสาระของหนังสือเล่มนี้ ปรากฏชัดอยู่ในบทนำของ ดร. อุทัย ดุลยเกษม ซึ่งกล่าวไว้ว่า

“...ข้อเขียนในหนังสือเล่มนี้ ด้านหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์อันปวดร้าวและขมขื่นของผู้เขียน อันเกิดจากการทำงานมุ่งรับใช้สังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ครูชนบทอื่น ๆ ควรจะได้รับรู้เพื่อเตรียมใจไว้ล่วงหน้า เมื่อตัดสินใจทำกิจกรรมในลักษณะนี้ อีกด้านหนึ่งก็สะท้อนให้เห็นถึงความคับแคบทางโลกทัศน์ การขาดความจริงใจ การขาดจิตสำนึกรับใช้สังคม และการขาดความกล้าหาญทางจริยธรรม ของผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาได้ค่อนข้างแจ่มชัด

ผมเชื่อว่าภาพสะท้อนทั้งสองด้านนี้จะเป็นจริงไปอีกนาน และคงจะไม่เป็นจริงเฉพาะในระดับหมู่บ้าน อำเภอ หรือจังหวัดเท่านั้น ในระดับที่สูงขึ้นไปทั้งระดับกอง กรม และกระทรวง ก็คงไม่ต่างจากนี้ดอก หากไม่เินเลย การพัฒนา

การศึกษาที่กระทำกันมานานหลายทศวรรษแล้ว
จึงยังไม่สามารถแก้ปัญหาพื้นฐานให้แก่ประชาชน
ส่วนใหญ่ได้แล้ว....”

แต่อย่างไรก็ตาม คำให้การถึงความ
คับแค้นนี้ ย่อมมิได้หมายถึงความยอมจำนน
ของพวกเขาเลยแม้แต่น้อย ตรงกันข้าม พวกเขา
กลับมุ่งสรุบบทเรียนในอดีต เพื่อหาแนว
ทางสร้างสรรค์งานภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสม
กับความเป็นจริงยิ่งขึ้นต่อไป การเสนอหนังสือ
เล่มเล็กๆ นี้ ออกมาสู่สายตาสาธารณชนก็เป็นอีก
วิธีการหนึ่ง โดยหวังว่าจะใช้กำไรเล็กๆ น้อยๆ
ที่รวบรวมได้จากการขายเป็นทุนรอนสำหรับ
โครงการต่อไป โดยได้รับทุนสนับสนุนการ
จัดพิมพ์ จาก กลุ่มศึกษาปัญหาเพื่อพัฒนาชนบท

อีสาน (กศพอ.) อันเป็นกลุ่มชาวอีสานที่รวม
ตัวกัน เพื่อแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ชาวอีสาน

หากคุณเป็นอีกคนหนึ่งที่ตระหนักถึงคุณค่าแห่งความมุ่งมั่นและพลังอันบริสุทธิ์ใจ ของ
ครุชนบทยุี่ไม่ระย่อต่ออุปสรรค คุณก็อาจเป็น
อีกเรี่ยวแรงหนึ่งที่หนุนช่วยเขาได้ด้วยการซื้อ
หนังสือเล่มนี้

ส่งชื่อทางไปรษณีย์โดยจ่ายธนาคาร
หรือตัวแลกเงินในนาม นายสุริยา เผือกพันธ์
ร.ร. นางรอง อ. นางรอง จ. บุรีรัมย์ ๓๑๑๑๐
ราคา ๓๐ บาท โดยไม่คิดค่าส่ง

เยาวนิจ กิตติธรรกุล